

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016306483

Дата перевірки:
01.06.2024 21:33:13 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
02.06.2024 16:07:28 EEST

ID користувача:
100011301

Назва документа: Козік

Кількість сторінок: 16 Кількість слів: 3657 Кількість символів: 28091 Розмір файлу: 42.95 KB ID файлу: 1016102850

19.6% Схожість

Найбільша схожість: 6.37% з Інтернет-джерелом (<https://www.freepapers.ru/8/nepovn-sm-formi-ta-metodi/252011.1680..>)

19.6% Джерела з Інтернету

44

Сторінка 18

2.57% Джерела з Бібліотеки

9

Сторінка 18

1.18% Цитат

Цитати

1

Сторінка 19

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

7

РОЗДІЛ 1. НЕПОВНА СІМ'Я ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

1.1. Неповна сім'я на сучасному етапі еволюції інституту сім'ї, причини виникнення, проблеми існування

Терміном «неповні» позначають категорії сімей, в яких дитина до 16 років проживає з одним із батьків, що несе за неї повну відповідальність, тобто це така категорія сімей, в яких самотній батько проживає з дитиною (дітьми) неповнолітнього віку і несе за нього (них) основну відповідальність. Простіше кажучи, неповні сім'ї - це сім'ї з одним батьком (частіше, матір'ю) та дитиною (дітьми) [2].

Їх класифікують за різними ознаками: причинами утворення, статтю батьків, структурою, кількістю членів, етапами життєвого циклу, розподілом ролей і т.д.

Питання про неповні сім'ї актуальне тому, що в них зосереджена значна частина того населення, у якого не склалися природні, закладені в самій природі сімейно-шлюбних відносин, умови життя. Це діти без батька (чи матері), дорослі люди, що не мають власної сім'ї і які продовжують жити разом з батьками. Таке становище не тільки ускладнює більшості з них матеріальну сторону життя, а й позбавляє їх повноцінного духовного життя, яку могло б дати щасливе подружжя [18].

Найбільш повно характеризують неповні сім'ї причини їх утворення. У спеціальній літературі в залежності від цих причин виділяються наступні типи неповних сімей:

- Неповні сім'ї, що утворилися в результаті розлучення батьків;
- Неповні сім'ї, що утворилися внаслідок позашлюбних народжень дітей. Позашлюбні, матері-одиначки нерідко вважають чоловіків за «ДОДАТКОВИЙ тягар», без якого «легше прожити». Раніше чимало їх не реєстрували шлюб для того, щоб скористатися пільгами;
- Неповні сім'ї через смерть одного з батьків;

- Інші неповні сім'ї, або розширені неповні сім'ї (брат і сестра без батьків, бабусі, дідусі та онуки), що утворилися в результаті втрати батьків (смерть, позбавлення батьківських прав, пияцтво, відбування батьками покарання в місцях позбавлення волі) та оформлення прав опіки (піклування) над дітьми ким-небудь з їх родичів. В останньому випадку найбільш частими бувають випадки, коли дітей беруть на виховання їх бабусі й дідусі-пенсіонери [5].

Зростання неповних сімей безпосередньо пов'язане зі сферою шлюбно-сімейних відносин: зміна моральних норм в області взаємовідносин статей; поширення дошлюбних зв'язків; зміна традиційних ролей (сімейних) чоловіка і жінки; втрата сім'єю своєї виробничої функції; невідповідність молоді до шлюбу; завищені вимоги по відношенню до шлюбного партнера; алкоголізм і наркоманія.

На практиці найбільш частими причинами утворення неповних сімей є розлучення подружжя та позашлюбне народження. Відповідно, такі типи неповних сімей сьогодні є домінуючими.

У неповних сім'ях відбуваються кризові явища, що виразно простежуються в сучасному суспільстві: незадовільні матеріальні умови, соціальна незахищеність, культурно-освітній занепад, моральна деградація тощо.

В Україні зараз погіршується демографічна ситуація, посилюються негативні тенденції в сімейно-шлюбних відносинах. Сьогодні у нашій країні 13 % дітей народжують матері, які не перебувають в зареєстрованому шлюбі. У більшості неповних сімей батьківські функції виконує мати. Питома вага власне «батьківських» сімей незначна – усього близько 1%. До того ж зростає кількість таких сімей, де подружжя юридично перебуває у шлюбі, а фактично мешкає окремо, тобто сім'я по суті відсутня. Мають місце також «громадянські», фактичні, але формально не зареєстровані шлюби. Все це помножує кількість неповних сімей [14].

Найбільш типова проблема неповної сім'ї – матеріальна. Залишаючись

наодинці з дитиною, мати або батько не в змозі утримувати себе та її. Державна допомога чи аліменти істотно не поліпшують ситуації. Особливо у важкому становищі опиняються матері-студентки, непрацюючі, з кількома дітьми, без житла. Тому неповна сім'я покликана бути об'єктом першочергової матеріальної допомоги з боку державних органів і громадськості, передусім різноманітних фондів соціальної підтримки населення. Вона може включати цільові грошові виплати (на харчування, лікування), безпроцентні кредити, натуральні форми (речі, продукти та ін.).

Соціальної підтримки заслуговують самотні матері з маленькими дітьми (до 3-х років) та неповні сім'ї, в яких декілька неповнолітніх. Важливо формальним і неформальним шляхами з'ясувати потреби сім'ї в матеріальній допомозі, знайти засоби її надання і при цьому не принижувати гідність матері й психологічне самопочуття дітей. Найефективніше при цьому – забезпечення зайнятості матері, сприяння в пошуках роботи з вищою оплатою. При щирому зацікавленому бажанні завжди можна знайти вихід із матеріальної скрути.

Непроста для неповних сімей і наступна проблема – поєднання професійної і батьківської ролей. Як показують дослідження, близько 20% самотніх матерів не отримують від близького оточення допомоги по догляду і вихованню дітей. Вони готові перекваліфікуватися, змінити графік і місце роботи, зайнятися сумісництвом, надомною працею тощо, аби лише МАТИ змогу поєднувати роль основного годувальника сім'ї з материнськими обов'язками. На місцях доцільно в першу чергу приймати їх дітей в дошкільні дитячі заклади, запроваджувати продовжене перебування, вечірні підгрупи та інші додаткові послуги.

На Заході територіальні соціальні організації широко розвивають, зокрема, допомогу нянечками «на декілька годин в день», «супровід дітей до школи», «для догляду під час канікул», «на період домашнього лікування» та ін. Це робиться безкоштовно або на пільгових умовах, з гуманною метою, на благодійних засадах. І у нас є потреба у повсюдному запровадженні подібної

діяльності [9].

Крім того, не можна забувати, що малозабезпеченість і бідність – це не тільки мізерне харчування, пошарпана одяг, але і постійне відчуття своєї неповноцінності. Тому діти та батьки таких сімей потребують психологічної допомоги та консультацій з приводу мотивації до саморозвитку та становлення як фінансово незалежної та успішної особистості.

Ще одна гостра проблема неповних сімей, тісно пов'язана з попередньою – це поєднання професійної і батьківської ролей, а також питання про розподіл домашніх обов'язків. Одинокі матері або одинокий батько, крім основної роботи, завжди намагаються підробляти додатково. При цьому їм, так само, як і всім матерям або батькам, доводиться виконувати домашні обов'язки, причому не в звичайному «жіночому» або «чоловічому» розмірі, а в подвійному – за себе і за відсутнього в будинку чоловіка або жінку (якщо тільки підросли діти не беруть частину домашніх обов'язків на себе). Тому, у разі, якщо одинока мати або одинокий батько не отримують допомоги з боку будь-яких родичів, а також з боку батька або матері, їй або йому вкрай важко працювати в режимі повної або навіть подвійної зайнятості і одночасно виконувати подвійні домашні обов'язки, а також подвійні обов'язки по догляду і вихованню за дитиною (дітьми).

Будучи єдиним джерелом доходу, батько з неповної сім'ї не завжди може взяти лікарняний лист по догляду за дитиною, і діти часто залишаються недолікована. І це відбувається на тому фоні, що в неповних сім'ях, за деякими експертними оцінками, діти хворіють в 1,7 рази частіше і довше. Дані медичних досліджень показують, що несприятливі показники здоров'я, рівень загальної захворюваності в неповних сім'ях вище в 2 рази, хронічна патологія зустрічається в 3-4 рази частіше, ніж у повних сім'ях [5].

На жаль, у даний час поширена нова категорія неповних сімей – неповні розширені сім'ї, які утворюються, як правило, в результаті наслідків війни: загибель батьків малолітніх дітей, знаходження батьків у лавах

Збройних сил України, розлучення батьків через різні погляди на дії країни-агресора, перебування в окупації, неможливість одного батька або матері виїхати за кордон задля забезпечення безпеки дитині або дітям – найчастіше саме це змушує покоління прабабків брати онуків на утримання і виховання. Такі сім'ї, зрозуміло, мають низький рівень доходів; ряд складнощів викликаний поганим станом здоров'я літніх людей, їх більш слабкими адаптаційними здібностями, невмінням пристосуватися до реалій сучасності: на жаль, інколи вони не можуть використовувати свій авторитет, здатності контролювати ситуацію, тому часто діти демонструють девіантні форми поведінки.

Отже, можна сказати, що кількість неповних сімей з кожним роком збільшується, росте число розлучень і, необхідні конкретні заходи щодо вирішення проблем такої слабо захищеної сімейної групи, як неповна сім'я.

1.2. Основні форми та методи соціальної роботи з неповними сім'ями

Під формою соціальної роботи у науковій літературі розглядається упорядкована певним чином структурна діяльність соціального працівника, яка зумовлена метою, завданнями, логікою і методами роботи на конкретних етапах діяльності, в конкретних обставинах і характеризується особливими способами керування, організації та співробітництва соціального працівника з клієнтами у професійній діяльності. Іншими словами – це варіанти організації діяльності і спілкування соціального працівника і клієнта.

Розглянемо і коротко проаналізуємо основні форми роботи та методи роботи із неповними сім'ями, які найчастіше використовують в практичній діяльності соціальні працівники:

а) за складом і кількістю учасників: індивідуальні (з окремою сім'єю чи конкретним членом сім'ї); групові (з гетеро- чи гомогенними групами чи

окремими членами кількох сімей); масові (із значною кількістю сімей або членів сімей);

б) за тривалістю: одноразові заходи (акції, свята); постійно діючі (лекторії, клуби, обстеження, консультаційні пункти); «пульсуючі» (діючі за потребою, щоб зняти загострення проблеми, повернути до неї увагу з ПОДАЛЬШИМ переходом до роботи в постійно діючих чи одноразових заходах);

в) за перспективою: розраховані на близьку перспективу - до 2 тижнів (частково розв'язуються гострі проблеми, привертається увага до них); розраховані на середню перспективу – до 2 місяців (розв'язуються певні функціональні проблеми сім'ї, усуваються наслідки); розраховані на віддалену перспективу - від 2 місяців і більше (розв'язуються комплексні проблеми сім'ї, усуваються причини і наслідки);

г) за місцем проведення: стаціонарні (на одному місці багаторазово); виїзні (на одному місці одноразово); пересувні (на різних місцях ОДНОРАЗОВО); циклічні (на різних місцях багаторазово);

д) за ступенем самостійності учасників: групи самодопомоги, взаємодопомоги сім'ям; тим, які працюють за допомогою консультанта; сім'ї, які працюють під безпосереднім керівництвом соціального працівника;

е) за рівнем творчості: інформаційні (спрямовані на засвоєння інформації); репродуктивні (спрямовані на відтворення знань, способів дії: лекторії, семінари, диспути); тренувальні – тренінги, практикуми тощо (спрямовані на застосування на практиці знань, формування вмінь, навичок, звичок); творчі (спрямовані на вироблення нових рішень, нових знань та способів дії);

є) за видом діяльності: ігрові; комунікативні; трудові; навчальні;

ж) за умовами здійснення: екстрені; звичайні;

з) за характером спілкування: безпосередні (усні); опосередковані (письмові, за допомогою технічних засобів);

и) за метою: спрямовані на збір та аналіз інформації; участь у

формуванні сімейної політики і завдань соціальної роботи; участь у реалізації сімейної політики і проведенні соціального супроводу з сім'єю; профілактику неблагополуччя та його рецидивів; узагальнення результатів; контроль за якістю соціально-педагогічної роботи;

і) за складністю побудови: прості (використовуються методи: бесіда, диспут, вікторина, попередження, зустріч); складні (свято, творча гра, похід, ярмарок тощо); комплексні (тематичний день, тиждень, місячник, фестиваль) [15].

Особливості соціальної роботи з неповною сім'єю визначаються особливостями її життєдіяльності.

Соціальному працівнику належить значна роль у підвищенні рівня психолого-педагогічної освіти батьків в неповних сім'ях. Основні форми, в яких реалізується даний вид роботи – це лекції, бесіди, семінари, виставки, підбір відповідної літератури для індивідуального використання батьками, тематичні конференції, вечори запитань і відповідей. Практика роботи з батьками показує, що досить часто забезпеченню нормальних відносин з дітьми, їх правильному вихованню заважають ті чи інші особистісні якості батьків, які виникають після розпаду сім'ї. Це, насамперед, підвищена сенситивність, надзвичайна емоційна чутливість, якість, яка дуже потрібна для нормального розвитку дитини. Проте підвищена сенситивність, навпаки, ускладнює взаємовідносини в сім'ї, створює труднощі у вихованні дітей [6].

Інша важлива особливість батьківського ставлення у неповних сім'ях – неусвідомлена проєкція особистісних проблем на дітей, коли батьки приписують чи звинувачують їх в тому, що практично властиво їм самим, але не усвідомлюють цього належним чином. Відзначимо ще такий важливий фактор негативного сімейного виховання, як непослідовність у відносинах з дітьми. Проявляється вона в непослідовних, часто суперечливих вимогах, які ставляться перед дітьми і часто змінюються, в невідповідності вимог і контролю за їх виконанням.

Величезне значення має робота соціального працівника із формування

умінь саморегуляції у членів неповної сім'ї. Іноді у батьків в неповних сім'ях зустрічається афективність (емоційна збудженість, нестабільність настрою, частіше його пониження), яка навіть при слабких проявах дуже негативно впливає на виховання дітей. У випадках підвищеної тривожності у батьків відсутня життєрадісність, їм весь час здається, що з дитиною трапиться щось лихе, невірне. Батьки весь час застерігають, повчають дитину, тим самим зменшуючи трохи рівень своєї тривожності, заражаючи, по суті, нею дитину. Власне кажучи, вся гіперопіка, яка базується на тривожності, має ту ж мету - зменшити внутрішню тривожність, хвилювання шляхом захисних дій попередити біду. Тривожність типова і для батьків з гіперсоціальною. Вони весь час бояться зробити щось не так, що не відповідатиме загально визнаним стандартам, правилам, нормам стосовно виховання дітей [16].

У ході соціальної роботи з неповною сім'єю, дії соціального працівника націлені на створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем, що з'являються.

Не менш важливими є заходи з налагодження соціальної взаємодії в сім'ї. Соціальна взаємодія в сім'ї безпосередньо впливає на виконання сімейних ролей і на бажання дітей створити в майбутньому свою сім'ю. Ця взаємодія часто є складною для неповної сім'ї, що зумовлюється відсутністю спільної діяльності батьків щодо виховання дітей, вирішення побутових проблем, організації дозвілля, а також відсутністю спільних прагнень батьків і дітей та дій по їх досягненню, постійного спілкування між усіма членами сім'ї.

Цілі та установки соціальної взаємодії реалізуються через загальний широкий спектр відносин в неповній сім'ї, провідним серед яких є спілкування. Спілкування є основою усіх міжособистісних стосунків і наші щоденні життєві ситуації заповнені досвідом спілкування. Завдяки йому ми досягаємо порозуміння одне з одним, вчимося любити і довіряти одне одному, адже саме довіра до людей, формує у індивіда довіру до світу.

Спілкування в сім'ї має ряд специфічних особливостей - як позитивних, так і негативних, впоратися допомогти з останніми і має соціальний працівник.

До об'єктивних причин, які ускладнюють спілкування в сім'ї, утруднюють соціальну взаємодію, відносяться:

1) значне емоційне навантаження. Ця тенденція підсилюється тим, що зазвичай на спілкування з дітьми відводиться вечірній час, коли батько (мати) і діти вже втомилися, і відчувають гостру потребу у відпочинку, а часто – і у обмеженні соціальних контактів;

2) фон дрібних, побутових проблем, що нерідко знецінює змістову сторону спілкування;

3) незначний педагогічний досвід (або його відсутність) батька (матері), який зростає у ході дорослішання дитини, що спричинює високу ймовірність педагогічних помилок. Відсутність належних знань призводить до недостатнього розуміння подій, які відбуваються, дій на основі інтуїції, чи частіше за все – на фоні перших емоційних переживань (нерідко - в стані роздратованості);

4) недостатній рівень розвитку спеціальних комунікативних вмінь ускладнює можливість виявлення батьком (матір'ю) особистісного аспекту в різних життєвих ситуаціях.

Найбільш ефективною формою соціальної роботи в цьому напрямку є групова робота. Групові ефекти дають можливість зняти відчуття єдності і унікальності власних труднощів, дозволяють отримати зворотній зв'язок в даному випадку і від дорослих і від дітей, дозволяють подивитись на свою сім'ю з іншої точки зору. Аналіз сімейних ситуацій в групі допомагає батькам поглянути на себе зі сторони, «очима інших», і тим самим об'єктивувати свою поведінку. Батьки починають розуміти власні стереотипи виконання, які часто не є результатом усвідомленого вибору вихователя, а зазвичай копіюються або «спадково» від своїх батьків, або є наслідком уявлень про відносини дитини і батьків, отриманих з близького оточення,

засобів масової комунікації і інформації [3].

Досвід роботи в батьківських групах підтверджує думку багатьох фахівців, що люди можуть змінюватись, якщо вони попадають у розвиваюче середовище. Учасники тренінгових занять отримують можливість чесного і відкритого спілкування, можуть оговорювати різні проблеми в атмосфері довіри і розуміння.

Отже, соціальна робота з неповними сім'ями полягає у забезпеченні соціальної профілактики сімейного неблагополуччя; здійсненні системи заходів, спрямованих на запобігання аморальній, протиправній поведінці дітей та молоді; наданні соціальної допомоги та послуг з метою реалізації програми роботи з неповною сім'єю; наданні допомоги у розв'язанні складних питань сімейного виховання; здійсненні соціальних послуг та соціальної реабілітації.

Соціальна робота з неповною сім'єю – це система взаємодії соціальних органів держави і суспільства та сім'ї, спрямована на поліпшення матеріально-побутових умов життєдіяльності сім'ї, розширення її можливостей у здійсненні прав і свобод, визначених міжнародними та державними документами, забезпечення повноцінного фізичного, морального і духовного розвитку усіх її членів, залучення до трудового, суспільно-творчого процесу.

Мета соціальної роботи з неповною сім'єю – це соціальна профілактика, соціальна допомога, соціальний патронаж, соціальна реабілітація, надання їй соціально-психологічної, психолого-педагогічної, соціально-медичної, юридичної, інформативно-консультативної, психотерапевтичної допомоги та підтримки з метою вдосконалення її життєдіяльності.

РОЗДІЛ 2. БАГАТОДІТНА СІМ'Я ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

2.1. Багатодітна сім'я на сучасному етапі еволюції інституту сім'ї, типологія, поширені проблеми

Багатодітна сім'я є важливим соціальним інститутом суспільства, а величезний діапазон і унікальність засобів впливу такої сім'ї на дітей роблять її потужним, незамінним засобом соціалізації та соціального становлення особистості. Проте, останніми роками, у суспільстві все частіше з'являється думка, що багатодітна сім'я – потенційно неблагополучна або асоціальна сім'я. На мою думку, цей стереотип не є правильним, тому що за сучасної соціально-економічної ситуації багатодітним сім'ям живеться доволі важко, часто вони отримують статус малозабезпечених сімей і саме через це потребують суттєвої допомоги від держави.

Ідеологія пріоритету багатодітної сім'ї, визнання її цінності для життя та розвитку не тільки конкретної людини, але й суспільства у цілому, закріплена в багатьох нормативних документах нашої країни. Згідно із Законом України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 року, після внесення ряду змін визначено, що багатодітна сім'я – це «сім'я у якій **ПОДРУЖЖЯ** (чоловік та жінка) перебувають у зареєстрованому шлюбі, разом проживають та виховують трьох і більшеї дітей, у тому числі кожного із

подружжя, або один батько (одна мати), який (яка) проживає разом з трьома і більше дітьми та самостійно їх виховує» [2].

До складу багатодітної сім'ї включаються також діти, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, – до закінчення закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років

На сьогодні багатодітні сім'ї складають дуже незначну частку від загальної кількості сімей. В Україні майже 400 тисяч сімей, що мають трьох і більше дітей. У багатодітних сім'ях виховується близько 20 % всіх дітей в країні. Багатодітні сім'ї становлять близько 4% від загальної кількості українських сімей [1].

Найчастіше багатодітність є не запланованою, а випадковою (народження близнюків або народження дитини в результаті неефективності контрацепції або неможливості в силу стану здоров'я жінки вдатися до переривання вагітності і т.д.). Всі інші багатодітні сім'ї можуть бути розподілені на три категорії:

1) сім'ї, багатодітність в яких запланована (наприклад, у зв'язку з національними традиціями, релігійними приписами, культурно-ідеологічними позиціями, традиціями сім'ї). Такі сім'ї відчувають багато труднощів, обумовлених малозабезпеченістю, тісністю житла, завантаженістю батьків (особливо матері), станом їх здоров'я, але у батьків є мотивація до виховання дітей;

2) сім'ї, що утворилися в результаті другого і наступних шлюбів матері (рідше – батька), в яких народжуються нові діти. Дослідження показують, що такі сім'ї можуть бути і цілком благополучними, але їх членам властиве відчуття неповної сім'ї;

Ці дві категорії цілком благополучні. Вони мають, як правило, міцні родинні традиції, чітку внутрішню структуру, досить міцний захист, традиційно-поважне ставлення до старших. У таких сім'ях легше

вирішуються проблеми і конфлікти, у батьків не буває самотньої старості. Психологічна атмосфера сім'ї – взаєморозуміння, однакове бачення проблем і способів їх вирішення обома подружжям.

3) неблагополучні багатодітні сім'ї, які утворюються в результаті безвідповідальної поведінки батьків, іноді на тлі інтелектуально-психічної відсталості, алкоголізму, асоціального способу життя. Діти з таких багатодітних сімей особливо часто потребують допомоги, реабілітації, страждають від хвороб і недорозвинення. У таких сім'ях батьки мають більш низький освітній рівень і соціальний статус. У разі втрати батьківської опіки їх долю особливо важко влаштувати, бо сімейне законодавство перешкоджає поділу дітей з однієї сім'ї, а усиновити 3 -7 дітей різного віку та різного ступеня соціальної дезадаптації далеко не завжди можливо.

Типи багатодітних сімей, причини, за якими вони утворилися, необхідно знати і враховувати для того, щоб більш детально вивчити витоки сформованих проблем у кожній конкретній сім'ї.

Сім'ї, багатодітність в яких запланована (наприклад, у зв'язку з національними традиціями, релігійними приписами, культурно-ідеологічними позиціями, традиціями сім'ї). Такі сім'ї відчувають багато труднощів, обумовлених малозабезпеченістю, тісністю житла, завантаженістю батьків (особливо матері), станом їх здоров'я, але у батьків є мотивація до виховання дітей. У цих сім'ях дитина – одна з основних життєвих цінностей, і батьки роблять все від них залежне, аби їхнім дітям жилося краще.

Сім'ї, що утворилися в результаті другого і наступних шлюбів матері (рідше – батька), в яких народжуються нові діти. Дослідження показують, що такі сім'ї можуть бути і цілком благополучними, але їх членам властиве відчуття неповної сім'ї.

Неблагополучні багатодітні сім'ї, які утворюються в результаті безвідповідальної поведінки батьків, алкоголізму, асоціального способу

життя. Діти тут є лише засобом для отримання різного роду допомог, пілг і благ. Існує інший варіант: батьки лише народжують дітей (наприклад, зачатих в алкогольному сп'янінні) і вважають на цьому свою місію виконаною, навіть не замислюючись про те, що дитину треба не тільки народити, але також виростити і виховати.

Багатодітні сім'ї всіх типів мають загальну соціальну проблему, специфічно пов'язану з багатодітністю: діти з таких сімей порівняно з однолітками з переважаючих малодітних сімей частіше демонструють занижену самооцінку, їм притаманні неадекватні уявлення про власну значущість, що може негативно позначитися на всій їх подальшій долі. Крім того, малі інтервали у народженні дітей, характерні для багатодітних сімей, призводять до постійної наявності великої кількості малолітніх братів і сестер, що тягне за собою зниження соціального віку старших. Це об'єктивна закономірність, простежена в різних типах багатодітних сімей, яка не залежить від майнового та освітнього статусу батьків [12].

Отже, багатодітна родина має як свої специфічні проблеми, так і ті, які властиві будь-якій іншій сім'ї (з одним-двома дітьми, неповної). Вона переносить всі «хвороби» стандартної сім'ї, проте в ній вони протікають значно важче. У цьому і полягає одна з найважливіших особливостей.

Тому можна виділити основні типові проблеми багатодітних родин:

- Головна проблема багатодітних сімей – матеріальна. В даний час з народженням кожної дитини дохід сім'ї різко зменшується. Можна сказати, що народження в сім'ї третьої дитини в переважній більшості випадків призводить до малозабезпеченості.

- Найчастіше такі сім'ї мають і погані житлові умови.
- Сьогодні підлітки з багатодітної сім'ї говорять про хронічне захворювання і про регулярні застуди частіше, ніж підлітки з невеликих сімей. Серед підлітків з багатодітних сімей багато палять як хлопчиків, так і дівчаток. Починаючи з п'ятої дитини, різко зростає ймовірність збільшення дитячої смертності таї народження неповноцінного, тобто з вадами розвитку

дитини. Не менше половини дітей, народжених у багатодітних сім'ях, потрапляють до групи підвищеного ризику за медико-біологічними показниками.

- У всіх дітей з багатодітних сімей є і загальна соціальна проблема, специфічно пов'язана з багатодітністю. У них частіше спостерігається занижена самооцінка, неадекватні уявлення про значення власної особистості, що може негативно позначатися на їх подальшу долю. У багатодітних сім'ях «проблемних» дітей і підлітків близько 10–15%. Саме вони повинні бути першочерговим об'єктом діяльності соціального працівника, але не тому, що вони «погані», а тому, що їм погано» [7].

Таким чином, багатодітну родину всі фахівці одноставно відносять до родини «групи ризику». Як правило, ці сім'ї є економічно неблагополучними, особливо в тих випадках, коли батьки (один або обидва) непрацевдатні або безробітні, відсутній один з батьків, низька заробітна плата батьків, в сім'ї фізично або психічно хворі діти, лікування яких вимагає фінансових витрат.

2.2. Основні форми та методи соціальної роботи з багатодітними сім'ями

Соціальна робота в багатодітній сім'ї повинна бути спрямована на вирішення повсякденних сімейних проблем, зміцнення і розвиток позитивних сімейних відносин, відновлення внутрішніх ресурсів, стабілізацію досягнутих позитивних результатів, соціально-економічному становищі та орієнтації на реалізацію соціалізуючого потенціалу.

Соціальний працівник здійснює зв'язок між сім'єю та суб'єктами соціальної допомоги.

Служба зайнятості займається першочерговим працевлаштуванням

багатодітних батьків; забезпеченням, по можливості, гнучкого графіка роботи; організацією навчання та перенавчання батьків для отримання іншої спеціальності; працевлаштуванням дітей та отриманням ними спеціальності, залученням до роботи підлітків, отриманням ними статусу безробітних, залученням їх до праці цілий рік.

На органи освіти покладено: відкриття безкоштовних секцій і гуртків, встановлення пільгових цін на придбання підручників; організація додаткової освіти для розвитку потенційних можливостей дітей, безкоштовного або зі знижкою відпочинку дітей в оздоровчому таборі, сімейного дозвілля і клубів за інтересами; відкриття педагогічного лекторію (з консультаціями психолога, педагога про сімейне виховання).

Схожість

Джерела з Інтернету

44

1	https://www.freepapers.ru/8/nepovn-sm-formi-ta-metodi/252011.1680191.list4.html		6.37%
2	https://ua-referat.com/%D0%9D%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%96%D0%BC%60%D1%8...		5.2%
3	https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/%D0%86%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B...		4.02%
4	https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/%D0%90%D0%BD%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%B...		2.35%
5	https://ukrreferat.com/chapters/rizne/socialna-robota-z-nepovnoyu-sim-eyu.html		2.6%
6	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20425/Bilozor_%20Artemenko.pdf	2 джерела	2.46%
7	https://mybiblioteka.su/4-112412.html	11 джерел	2.38%
8	http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/39oct2019/39oct2019.pdf		2.27%
9	https://ua-referat.com/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97_%D1%...	7 джерел	1.64%
10	http://dspace.itsu.org/bitstream/123456789/420/1/Np5.2%20%D0%92.pdf	2 джерела	1.18%
12	https://zlatoiruna.ucoz.ru/NAYKOVIROBOTU/titulka.pdf		0.88%
13	https://ua-referat.com/%D0%91%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%...	13 джерел	0.77%
16	https://uk.wikipedia.org/wiki?curid=13284	2 джерела	0.36%

Джерела з Бібліотеки

9

11	Студентська робота	ID файлу: 1016093964	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.25%
14	Студентська робота	ID файлу: 1011519274	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.74%
15	Студентська робота	ID файлу: 1004245806	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.71%
17	Студентська робота	ID файлу: 1006730148	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.36%
18	Студентська робота	ID файлу: 1015765990	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 3 Джерела	0.36%
19	Студентська робота	ID файлу: 1011172933	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.3%

20 Студентська робота ID файлу: 1015872041 Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 0.22%

Цитати

Цитати

1

- 1 «сім'я у якій подружжяї (чоловік та жінка) перебувають у зареєстрованому шлюбі, разом проживають та виховують трьох і більшеї дітей, у тому числі кожного із подружжя, або один батько (одна мати), який (якаї) проживає разом з трьома і більше дітьми і самостійно їх виховує»